

Odraslih zločincev je bilo 498, mladostnih 170. Od odrastlih je izvršilo zločin v pijanosti 196 (39%), od mladoletnih 48 (28%).

Največ zločinov v pijanosti so storili zločinci v starosti od 24 do 30 let, najmanj v starosti nad 60 let.

Po poklicu so bili kaznjenci, ki so zakrivali zločin v pijanosti razvrščeni sledeče: 4 uradniki (0.5%), 3 trgovci (0.4%), 208 obrtnikov (31%), 265 delavcev (39%), 149 poljedelcev (22%), 19 brez poklica (2%).

Iz pravosodne prakse.

A. Civilno pravo.

a) Ni treba, da je najemnina baš denar. (§§ 1090, 1094 o. d. z.) — Pravni interes na ugotovitvi pravnega razmerja in vsebina te ugotovitve. (§ 228 c. pr. r.)

(Odločba od 31. maja 1921, Rv 179/21, ki se ž njo potrjata sodbi višj. dež. sod. v Ljubljani od 5. marca 1921, Bc I 19/21-2, in dež. sod. v Ljubljani od 2. jan. 1921, Cg I a 277/20-6.)

Tožitelj je tožil na ugotovitev, da obstoja med njim in tožencem najemna pogodba take vsebine, da gre tožitelju pravica, v toženčevem hlevu imeti dva konja, za kar toženec prepušča gnoj kot najemnino. Toženec je zanikal veljavnost take najemne pogodbe in dopustnost navzočne ugotovitvene tožbe.

Prvo sodišče je ugodilo tožbenemu zahtevku.

To sodbo je potrdilo prizivno sodišče in enako ji je pritrdil stol sed morice, od d. B, ki navaja sledeče razloge:

Z vidika revizijskega razloga št. 4 § 503 c. pr. r. pobija revizija prizivnosodno pravno presojo stvari kot napačno prvič kolikor izreka, da je tožitelj imel po § 228 c. pr. r. potrebni pravni interes na takojšnji ugotovitvi predmetnega najemnega razmerja, drugič kolikor v ugotovljenem dogovoru med strankama

vidi sklep veljavne najemne pogodbe. Toda niso revizijska izvajanja ne v prvem ne v drugem pogledu sposobna, ovreči razlogov pobijane sodbe, ustrezajočih stvarnemu položaju in zakonu.

Ko je toženec z odvetniškim pismom od 27. avgusta 1920 pozval tožitelja na takojšnjo izpraznitev hleva in s tem zanikal obstoj tožiteljeve pravice do njegove uporabe, je tako ustvaril tožitelju pravni interes na takojšnji ugotovitvi obstoja zadevnega najemnega razmerja. Baš ker je imel tožitelj svoja dva konja še v predmetnem toženčevem hlevu, mu je moralo biti do tega, da se takoj dožene, ali ju ima pravico imeti ondu kot najemnik hleva, ali nima te pravice in se znači potemtakem njegovo uporabljanje hleva kot samolastno protipravno dejanje. Za le-ta primer si je moral biti svest, da ga zadevajo od opomina najprej zakonite posledice protipravnega njegovega ravnanja. Zato mu ni odrekati interesa in pravice na takojšnji ugotovitvi tozadevnega pravnega razmerja; odrekajoč mu oboje bi se silil, da vztraja v nesigurnem in zato lahko zauf opasnem pravnem razmerju, katero označuje nasprotna stranka za protizakonito. Tožba na dajatev ali dopustitev v navzočem primeru ne bi bila utemeljena, ker je tožitelj hlev že uporabljal in ker goli ukaz, hlev izprazniti, še ne čini dejanskega oviranja v izvrševanju zadevne pravice.

Tudi v drugem pogledu revizija ni utemeljena. Prizivnosodno mnenje, da ugotovljeni dogovor med strankama takoglede najemnine kakor glede najemne dobe ustreza potrebnostim §§ 1090, 1094 o. d. z., se ne protivi zakonu. § 1090 o. d. z. zahteva pač kot svojstvo najemne pogodbe, da je sklenjena za določen, to je omejen čas in ne za vse veke. Nikakor pa ne zahteva, dasože ob sklepu pogodbe dogovori določeni končni rok pogodbenemu razmerju — to jasno razodevajo določbe §§ 1113 do 1116 o. d. z. Poudariti pa je še povrh, da mora ugotovitev pravnega razmerja v smislu § 228 c. pr. r. obsegati vso njegovo vsebino, da pa navzočni izrek sodbe baš ne vsebuje določbe, da je najemna pogodba sklenjena za tako dolgo, dokler tožitelj sam to hoče. Vsi zaključki, ki jih revizija navezuje na to določbo, češ, vsled nje je toženec izročen tožitelju na milost in nemilost, so torej brez podlage. Da pa je mogoče najemnino dolo-

čiti tudi v drugi stvari in ne samo v denarju, tega pravosodnega izreka toženec v svojem prizivu ne le ni pobijal, marveč se mu je izrecno pridružil; pa tudi v reviziji, ko ga pobija, ne navaja drugih razlogov za svoje sedanje nasprotno mnenje, nego da je vobče le denar kos izraziti ceno. Toda da ni treba najemnini biti dogovorjeni v novcih, kaže na eni strani primerjanje § 1054 o. d. z., ki kot potrebnost kupne pogodbe pač zahteva dogovor kupnine v gotovini, dočim merodavni § 1090 o. d. z. ne določa enako tudi za rabokupno pogodbo, marveč govori le o določni ceni vobče, na drugi strani kaže to § 1103 o. d. z., ki se izrecno peča z možnostjo, da rabokupnina ni dogovorjena v denarju, marveč v pridelkih, le da ne sme biti dogovorjena v delu plovodov, sorazmernem z vsem pridelkom prepuščenega zemljišča.

Ur.

b) Pravni interes na takojšnji ugotovitvi preživitka. — Izrek svojevoljno po eni stranki izbranih »mož« o meri preživitka ni obvezen za drugo stranko. (§§ 228, 236, 442, 396 c. pr. r.)

(Odločba od 14. jun. 1921, Rv 170/21-1, ki potrja sodbo dež. sod. v Ljubljani od 17. marca 1921, Bc 30/21-5, s katero je bila deloma izpremenjena sodba okr. sod. v Ljubljani od 31. dec. 1920, C IV 363/20-2.)

Tožiteljica je tožila: prvič na ugotovitev, da ji mora toženi sin, ker se je ločila iz vkupne hrane z ozirom na očetovo oporoko dajati preživitek, kakor so ji ga uganili štirje možje, ki je pri njih izboru samo ona bila sodelovala, — in drugič je tožila na dajatev zaostalega preživitka za leti 1920 in 1921. Zoper kontumačno sodbo prve stopnje, ki je ustregla obema deloma tožbenega zahtevka, se je toženec prizval, a je prizivno sodišče ugotovitveni del tožbenega zahtevka zavrnilo.

Tožiteljčini reviziji stol sedmorice, odd. B, ni ugodil iz sledečih razlogov:

Razlogi:

S sodbo druge stopnje se je tožbeni zahtevek, kolikor je meril na ugotovitev tožiteljici kot preživitek pristojnih dajatev, zavrnil, ker da nedostaje po § 228 c. p. r. potrebnega pravnega

interesa na takojšnji ugotovitvi obstoja tožiteljičine pravice. Ta prizivnosodni izrek pobija revizija z revizijskim razlogom št. 4 § 503 c. pr. r. Njena izvajanja niso neutemeljena. Ni treba, kakor menijo prizivnosodni razlogi, da tožeča stranka izrecno zatrjuje pravni interes na takojšnji ugotovitvi zadevne pravice ali pravnega razmerja, zadošča marveč za dopustnost ugotovitvene tožbe v zmislu § 228 c. pr. r., da navede in dokaže okolnosti, iz katerih imenovani interes sledi. Tej potrebnosti pa je v navzočem primeru ustrezno. Tožiteljica zahteva ugotovitev svoje pravice do določno navedenih, vsako leto se ponavljajočih dajatev kot nadomestka za oni preživetek, ki ji je bil določen v testamentu rajnkega moža. Tožiteljica ima že zato očitni pravni interes na takojšnji ugotovitvi te svoje pravice in njene mere, da lahko v bodoče po njej uravna svoje življenje. Pravnokrepna taka ugotovitev bi v dobrem delu, to je glede temelja, zahtevanih dajatev in njih vsakoletne mere, dokončno rešila med strankama sporno razmerje. Okolnost, da je tožiteljica hkratu iztožila zaostale dajatve na preživitku za zadnji dve leti, ji ne more braniti, da stavi ugotovitveni zahtevek, ko le-ta po iztoženih dajativah ni izčrpan, ampak se nanaša tudi še na dajatve, katere bodo dotekale še v bodočih letih. Ker vsebina ugotovitvenega zahtevka presega obseg iztoženih dajatev, a je obstoj pravice, ki se naj ugotovi, prejudicijalnega pomena za razsojo glede iztoženih dajatev, bi bila mogla tožiteljica zadevno ugotovitev zahtevati tudi v zmislu § 236 c. pr. potom vmesnega predloga. Prizivnosodni izrek, da na ugotovitev mereči del tožbenega zahtevka ne ustreza potrebностям § 228 c. pr. r., je tedaj pravnopomoten.

Navzlic temu reviziji ni bilo ugoditi, ker predmetni ugotovitveni zahtevek po tožiteljičinih navedbah, ki naj služijo po §§ 442, 396 c. pr. r. v podlago razsoji, ni upravičen. Nedostaje mu namreč pravnoobveznega naslova.

Pravico do dajatev na preživitku, ki jih ugotovitveni zahtevek določno navaja, opira tožiteljica zgolj na izrek štirih mož, češ, po testamentu imajo ji v primeru, da se ji sin (toženec) oženi in ne bi mogla ostati pri njem ob vkupnem živežu, določiti preživetek trije možje; zato da se je obrnila na župana, ta je pozval še tri druge posestnike in vsi štirje da so ji potem

določili v ugotovitvenem zahtevku navedeni preživetek. Ko pa možje, kateri naj ugamejo preživetek, po tožiteljičinih navedbah niso bili določeni v oporoki, in ko tožiteljica ne trdi, da bi bil toženec kakorkoli pritrtil po tožiteljici in po županu ukrenjenemu izboru mož oziroma njih izreku, ne dostaje v tožiteljičinih, za razsojo merodavnih naredbah sleherne okolnosti, katera bi mogla po zakonu opravičevati, zakaj naj bi bil za toženca obvezen izrek baš teh treh, oziroma štirih mož. S tega stališča je bil tudi toženec v svojem prizivu pobijal prvosodno sodbo kot pravnopomotno.

Tožiteljične dejstvene navedbe tedaj ne nudijo po zakonu potrebne podlage za zahtevano ugotovitev; zato tudi revizij-skemu zahtevku, da se zopet postavi v moč prvosodna, tožbenemu zahtevku ustrezajoča sodba, ni bilo moči ugoditi.

Ur.

c) Tuši za erar veljajo določbe o izborni podsodnosti (§§ 74, 75 in 87 j. n.)

(Odločba od 27. septembra 1921, Ut 164/21, ki se ž njo spreminja sklep viš. dež. sod. v Ljubljani od 26. julija 1921, R II 98/21-1 ter vzpostavlja sklep okrožn. sod. v Celju od 23. junija 1921, Cg I 56/21-7.)

Tožitelj je vložil odškodninsko tožbo zoper erar na okrožnem sodišču v Celju, sklicujoč se na naselbinsko podsodnost (§ 87 j. n.) češ, erar da ima v celjskem okolišu premogokop, a iz obratovanja tega podjetja da je tožitelju po krivdi tožene stranke nastala škoda.

Finančna prokuratura je zastopajoča toženi erar ugovarjala, da za erar ne velja naselbinska podsodnost § 87 j. n., ker da se ta določba nanaša samo na podjetja, označena v § 75 j. n., za erar pa da velja le občna podsodnost § 74 j. n. in bi se morala zato vložiti tožba v Ljubljani na sedežu finančne prokureture.

Prvo sodišče je ugovor tožene stranke zavrglo.

Višje deželno sodišče je rekurzu finančne prokureture ugodilo, premenilo prvi sklep in izreklo, da se glede erarja ne da govoriti o bivališču ali sedežu

(§§ 66, 75 j. n.) in da se njegova podsodnost določa po § 74 j. n. Konkurenca splošne podsodnosti z izborno je sicer tudi v pogledu erarja mogoča, vendar po § 87 j. n. določena naselbinska podsodnost za erar ne velja, ker se § 87 j. n. očitvidno nanaša le na podjetja označena v § 75 j. n., ki pa stoje v nasprotju s pravnimi subjekti, določenimi v § 74 j. n.

Stolsedmorice je vzpostavil sklep I. stopnje iz teh razlogov:

Revizijski rekurz je utemeljen.

V § 74 j. n. je urejena izrecno le obča podsodnost erarja, ni pa izključen erar od posebne podsodnosti. Načelno velja potemtakem za erar tudi izborna podsodnost.

Pravnemu nazoru tožeče stranke, ki se mu pridružuje i rekurno sodišče, da se določba o izborni podsodnosti po § 87 j. n. nanaša le na podjetja, označena v § 75 j. n. in da zategadelj erar, čigar podsodnost je urejena v § 74 j. n., ne spada v okvir te določbe, ni pritrditi. V § 87 j. n. taka omejitev ni izrečena, niti ne bi bila taka omejitev zlasti z ozirom na dokazano postopanje v prid stvari, pa zato niti ne v jasen prid erarja. Ko se izpodbi-jani sklep v skladu s toženo stranko v utemeljitev svojega nazora sklicuje na mnenje najvišjega sodišča, mu je odvrniti, da je pravosodno ministrstvo v svojem odgovoru k § 87 j. n. v točki 2. določeno izreklo, da je po analogni uporabi cit. § predmetna izborna podsodnost ustanovljena, čeprav podjetje ne spada k pravnim odsekom, imenovanim v § 75 jn. Še je uvaževati, da bi se po zadnjem odstavku § 87 j. n. smel erar za primer, da daje kot lastnik uživalecalizakupnik obdelovati posestvo, opremljeno s poslopji za stanovanje in za gospodarstvo, tožiti iz vseh razmer, tičočih se tega posestva, na sodišču, v čigar okolišu leži posestvo. Tedaj pa ni povoda pomislekom zoper izborno podsodnost erarja tudi po predidocih določbah § 87 j. n. Z novelo od 1. junija 1914 dz. št. 118 uvedeni prvi odstavek § 87 j. n. je prinesel le še razširitev podsodnosti, ki je uže do tedaj obstojala po tem §, ne pa da bi jo bil krčil.

Ko je izven spora, da obratuje toženi erar v okolišu okrožnega sodišča celjskega v Z. premogovnik in ko se navzočna

pravna stvar nanaša na materialno škodo, baje povzročilo po železnici, ki služi obratu tega premogovnika, smatra stol sedmorice v navzočem primeru izborna podsodnost § 87 j. n. za podano zoper toženi erar in v tem smislu prvosodni sklep kot upravičen. **Ur.**

d) Koliko so v varuštvenih svareh upravičene tretje osebe k pritožbam. (§§ 178, 217 o. d. z., § 9 izvensp. post.)

(Odločba od 31. maja 1921, Ut 92/21-1, ki se ž njo potrjata sklep dež. sod. v Ljubljani od 18. aprila 1921, R III 72/21-1 in okr. sod. v Litiji od 18. marca 1921, P 60/21-2.)

Ko je bila sedaj petnajstletna Ivanka Č. stara tri leta, je prišla v tujo oskrbo, ker sta oče in mati odšla drug za drugim v Ameriko, ne da bi se dalje brigala za njo. Letos se je oče v Ameriki domislil svoje hčerke, pisal je svojemu bratu Tomažu Z. v staro domovino in le-ta je predlagal sodišču, da se ml. Ivanka pošlje k očetu v Ameriko. Ker nedoletnica ne m'ara zapustiti svojega rednika P.-a, ki je izjavil, da bo rejenko preskrbljeval z vsem potrebnim, dokler bo hotela pri njem ostati, je okrajno sodišče zavrnilo predlog Tomaža Z.-a in hkratu odvzelo očetu očetovsko oblast.

Tomaž Z. se je zoper ta sklep pritožil, a je rekuržno sodišče njegovo pritožbo zavrglo, češ, da sploh ni bil opravičen v pritožbo.

Revizijski rekurz Tomaža Z.-a je stol sedmorice, odd. B, zavrnil s to utemeljitvijo:

Prvosodni sklep v eno roko odvzema očetu očetovsko oblast nad ml. Ivanko Č. in izreka, da bo po pravnokreposti tega sklepa otroku imenovan za varuha P., v drugo roko pa odklanjajoč tozadevni predlog nedoletničinega strica Tomaža Z.-a odreja, da ostane ml. Ivana Č. še naprej v vzgoji imenovanega P.-a in da njen oče nima pravice zahtevati, da se preseli k njemu v Ameriko.

Ker je Tomaž Z. v rekurzu, ki ga je v svojem lastnem imenu vložil zoper ta sklep, stavil rekurzni predlog, naj se

ugodi njegovi prošnji, da odide ml. Ivanka Č. v spremstvu K.-ovih v Ameriko k svojemu očetu, je rekuržno sodišče povse pravilno postopalo, ko se je lotilo rešitve rekurza le v mejah tega predloga.

Pa tudi v teh mejah sklep rekurznega sodišča, ki se je ž njim Tomažu Z.-u odrekla legitimacija za rekurz in se mu je vsled tega rekurz zavrgel, ni nezakonit.

V obče sicer sorodnikom otroka v vprašanih njegove prehrane in vzgoje načelno ni odrekati pravice, da zoper sodni sklep v interesu otroka vložijo pritožbo. § 178 o. d. z. daje v imenovanem pogledu vsakomur, zlasti pa najbližnjim sorodnikom pravico, da v primeru potrebe pozovejo na pomoč sodišče. Analogno določbo vsebuje § 217 o. d. z. Pa tudi po § 185 izvensp. post. je v važnih in dvomljivih primerih po potrebi zaslišati najbližje sorodnike. Ko tako zakon stavlja otroka pod okrilje sorodstva, zraven pa pomoči, ki jo daje v § 178 o. d. z. sorodstvu na razpolago, ne omejuje na pomoč v prvi stopnji, je šteti pravico sorodstva do pritožbe, koder gre za interese otroka v zmislu §§ 178 in 217 o. d. z. in le v tej meri, za logično posledico navedenih zakonitih določeb.

Toda ne more to načelo obveljati za primere, ako je za obrambo zatrjevanih interesov otroka, ki jim naj služi rekurz, po zakonu pozvana in dejanski sposobna druga oseba, ki po stvarnem položaju njeni volji rekurz sorodnika ne more nasprotovati. Tak primer je baš navzočni. V rekurznem predlogu izraženi namen Z.-jevega rekurza ni drugi, nego da v veljavo spravi voljo otrokovega očeta, da se otrok preseli k njemu. Da to voljo udelevi, je pa pozvan oče sam in njegova je ta stvar, da se pritoži zoper zadevni sklep. Lahko se pa oče tudi s sklepom prve stopnje zadovolji. Baš slednja možnost pa jasno razodeva nedopustnost Z.-jevega rekurza, kajti bilo bi izključeno, da bi se po morebitnem uspehu tega rekurza otrok pošiljal preko morja očetu, kateri si vsled prvosodnega sklepa otroka več ne želi.

e) O potrebnosti kolizijskega skrbnika, ako skrbnik na javni dražbi vzame v zakup skrbljenčevo nepremičnino. — Kdaj pričenja rok za pritožbo. (§§ 11, 185, 187, 189 izvensp. pat. in §§ 233, 271 o. d. z.)

(Odločba od 31. maja 1921, Ut 83/21-1, ki potrja sklep dež. sod. v Ljubljani od 11. apr. 1921, R III 142/21-4, s katerim se je bil izpremenil sklep okrajn. sod. v Trzinu od 4. dec. 1918, Nc 285/18-7.)

Mlin z žago ter zemljišče v vojni pogrešanega N. je bilo potom javne dražbe l. 1918 dano v zakup za 5 let in sicer baš N.-ovemu skrbniku Ivanu Z.-u. Dražbeni pogoji so se bili deloma ustanovili šele na dražbenem naroku, a jih je skrbstveno sodišče naknadno hkratu z dražbo odobrilo, a tozadevnega sklepa z dne 4. decembra 1918 ni vročilo nikomur. Posledek te dražbe se je izkazal kvarnega za skrbljenca. Zato je leta 1920 skrbnik Ivan P. bil rešen tega posla in se je za oskrbnico imenovala Katarina U., ki je zoper navedeni sklep okrajnega sodišča od 4. dec. 1918 podala rekurz in zahtevala razveljavo zakupne pogodbe.

Rekurzno sodišče je rekurzu ugodilo z utemeljitvijo, da skrbjenec ni bil pri dražbi v zmislu § 271 o. d. z. zastopan, a da so posamezne določbe dražbenih pogojev skrbljencu v kvar, zlasti da je 5 letna najemna doba z ozirom na nesigurnost valute in manjkanje pristavka, da se more najemina povišati, predolga, da pa tudi ne gre da bi obrtni davek od mlina in žage plačeval skrbjenec in da bi trpel popravila, redno združena z obratovanjem.

Vsled revizijskega rekurza je stolsedmorice, odd. B, potrdil sklep druge stopnje s sledečo utemeljitvijo:

Z ozirom na določbo § 11 izvensp. post., po kateri teče rok za pravne leke od dneva vročitve zadevnega sklepa in ne od dneva, ko je stranka drugače izvedela njegovo vsebino, je bil rekurz skrbnice pravočasno vložen; tozadevna utemeljitev v izpodbijanem sklepu je pravilna.

Ker tvorijo dražbeni pogoji del pogodbe o predmetu dražbe, je njih dopolnitev po sodnem odposlancu na dan dražbe potrebovala za svojo veljavnost v zmislu § 233 o. d. z. skrbstveno-oblastvene odobritve. To odobritev je moglo podati skrbstveno

sodišče le na predlog ali po zaslišanju skrbnika (§§ 185, 189 izvensp. post.), ki pa z ozirom na § 271 o. d. z. ni smel biti istoveten s pogodbeno stranko. Ko je prvo sodišče odobrilo dražbo brez te podlage, je kršilo zakon, pa tudi njegov sklep brez vročitve v roke zakonitega zastopnika kurandovega ni mogel napram temu stopiti v moč.

Ustreza torej zakonu pobijani sklep rekurznega sodišča, s katerim se razveljavlja sklep prve stopinje, kolikor se je ž njimi odobrila najemna in zakupna pogodba z dne 3. decembra 1918. Vsled rekurznosodnega tega sklepa bo skrbstvenemu sodišču po zaslišanju skrbnice in bivšega skrbnika Ivana Z.-a vnovič sklepati v navedeni smeri o odobritvi dražbe, za odobritev ali neodobritev ter navesti razloge (§ 187 izvensp. post.), a v primeru neodobritve hkratu tudi izreči nadaljne ukrepe, ki bi bili posledek neodobritve.

Ur.

f) K izvršilnemu postopanju proti državnemu zakladu.

Deželno sodišče v Ljubljani je s sklepom z dne 3. julija 1920 dovolilo zahtevajoči stranki A izvršbo proti železniškemu erarju kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Rekurzu finančne prokurate v Ljubljani, ki je predlagala, da se izreče izvršba za nedopustno, je višje dež. sodišče ugodilo iz razlogov:

Predvsem je opozarjati, da izvršilni predlog zahtevajoče stranke po zmislu § 54 št. 3 izvrš. r. ne označuje točno onih premičnin, na katere naj se poseže z izvršbo, niti ne pove kraja, kje da se nahajajo, a to bi bilo vsekakor potrebno spričo narave zavezane stranke kakor subjekta najrazličnejših premoženjskih pravic, raztresenih po celi državi.

Zavrnitev izvršilnega predloga je pa tudi še iz drugih razlogov umestna. Državnih železnic sicer ni smatrati istovetnih z javnimi občekoristnimi napravami po zmislu § 15. izvrš. reda (min. nar. 6. maja 1897 št. 153 drž. zak.), pač pa velja glede tozadevnega, javnemu prometu služočega premoženja tekoni

izvršbe v § 28. izvrš. r. navedena izjema ter bi pri nejasni in netočni označbi premoženja, na katero naj se izvršilnim potom poseže, bilo pač nemogoče določno pojasnilo nadzorovalne oblasti (§ 28 izvrš. r.) o dopustnosti izvršbe glede na interese javnega prometa. Zahtevajoča stranka terja poplačilo dolga od državne blagajne. Dolgovi, katere ima plačati državna blagajna in sicer ne glede na upravno panogo, nakazujejo se neoziraje se na določbo § 409 c. pr. r. šele na izrecno zahtevo upnika. V izterjanje denarnih terjatev izvršba na državno premoženje po upravnih predpisih, kakor tudi po načelih izvršilnega reda ni dopustna, če ni zahtevajoči upnik popreje skušal doseči nakazilo plačila pri pristojnem nakazilnem uradu. Iz predloga samega pa nikakor ne izhaja (§§ 54, 55 izvrš. r.), da je zahtevajoči upnik temu pogoju zadostil; trditev, da zavezana stranka še ni plačala izvršljive terjatve, še ne zadošča. Potrebno je marveč, da se že v izvršilnem predlogu samem, naperjenem zoper državno blagajno, kakor zavezano stranko izkaže, da poslednja od reka nakazilo sedaj zahtevane terjatve.

Revizijskemu rekurzu zahtevajoče stranke na stol sedmorice v Zagrebu, ki je revizijski rekurz kot neutemeljeni zavrnil, utemeljujoč ga sledeče:

Obrazložitev izpodbijanega rekurznega sklepa ustreza zakonu in ni po izvajanjih revizijskega rekurza v nobenem pogledu omajana. V § 54. izvrš. r. predpisano točno oznamenilo imovinskih delov, na katere je seči z izvršbo, in kraja, kjer so ti deli, je bilo po stvarnem položaju navzočnega primerja neizogibno potrebno, ker zavezani železniški erar sploh nima stanovanja, pa more tem manj biti stvar sodišča, da si izbira med zavezančevimi »opravilnicami«, kjer naj opravi izvršbo, ker spričo določbe § 28 izvrš. r. uspešnost izvršbe nikakor ni bila izven dvoma.

Revizijski rekurz pa tudi ni utemeljen, kolikor se obrača zoper rekurznosodno stališče glede dopustnosti izvršbe zoper državni zaklad v obče. V tem pogledu je rekurznosodni obrazložitvi le še pripomniti, da je finančna prokuratura upravičena zastopati državno imovino v mejah naredbe od 9. marca 1898

drž. zak. št. 41, ne pa tudi posredovati pri državnih blagajnah v svrhu izplačila zoper državo pristoječih terjatev, in da na drugi strani po lastni navedbi zahtevajočega upnika zavezani erar ni odrekel dolžnega plačila prisojene terjatve.

Dr. J. V.

B. Kazensko pravo.

a) Kedaj je podano dejansko stanje prestopka pijanosti iz § 523 kz.?

(Rešenje stola sedmorice odd. B od 9. novembra 1920. I. Kl 432/20.)

Stol sedmorice odd. B kakor kasacijsko sodišče je po § 292 k. pr. r. razsodil:

Sodba okr. sodišča mokronoškega od 31. maja 1919 l. U 108/19-14, s katero je bil Martin S. radi prestopka po § 523 k.z. obsojen v 6 tednov poostrenega zopora, krši zakon v §§ 2 c, 236 in 523 k. z.; rečena sodba je razveljavljena in obtoženec Martin S. je po §§ 259/3 in 447 k. pr. r. oproščen obtožbe radi omenjenega prestopka.

Razlogi.

Martin S., gostač v Češenjcah pri Št. Janžu, je bil s sodbo okr. sodišča mokronoškega od 31. maja 1919. l. U 108/19-14 krivim spoznan, da je dne 12. marca 1919 l. v gostilni Jerneja Š. na Veseli gori v pijanosti spregovoril: »Rajši (sem) pod Italijo ali Avstrijo, pod Srba pa ne; Srbi so svinje«; da je torej v pijanosti skušal javno in vpričo več ljudij podžigati navzoče zoper državo Srbov, Hrvatov in Slovencev, s tem je storil dejanje, ki bi mu bilo sicer prišteto kakor hudodelstvo po § 65 a k. z. Obsojen je bil v šest tednov poostrenega zopora. Krivorek je okrajno sodišče takole utemeljilo: Podatki poizvedb in glavne razprave da so izkazali, da je obtoženec navedene besede res izgovoril. Te besede da vsebujejo objektivne znake hudodelstva po § 65a k.z. Obtoženec da je skušal ž njimi izpodbujati ljudstvo na sovraštvo zoper našo državo in zlasti zoper Srbe. Izpričano pa je, da je bil obtoženec takrat zelo pijan. Zato da ni državno pravdnništvo obtožilo S-a radi hudo-

delstva po § 65 a k. z., pač pa da ustanavlja obtoženčevo ravnanje prestopok po § 523 k. z. Njegova pijanost da namreč ni bila taka, da bi bilo uporabiti njemu v prid določbo § 2 c k. z. Jezik da se mu je sicer zapletal, a da je razumljivo govoril, lahko stal na nogah in hodil. O popolni pijanosti da zategadeli ne more biti govora. Da bi mu prihajala v prilog določba § 2 c k. z., da bi bil moral obtoženec biti tako pijan, da bi obležal, se samega sebe ne zavedal in ne mogel razločno govoriti. Taka pijanost pa da ni bila izkazana.

S. se je kazni podvrget, ni je pa še prestal.

Toda obsodba ni v zakonu utemeljena; zgrešena je v dveh smereh.

Znakov kacega hudodelstva ni iztakniti v obtoženčevih besedah. Zlasti ni uvideti, da je obtoženec z grajanimi besedami ščuval na zaničevanje ali sovraštvo zoper kralja, zoper enotno državno zvezo kraljevine, zoper obliko vladanja ali zoper državno upravo. Ni ga v onih besedah pojma nago-varjanja, podžiganja, ščuvanja. Zato ne more biti govora o objektivnih znakih hudodelstva po § 65a k. z., katero je okrajno sodišče zazrlo v navedenih besedah. Te besede spadajo v § 496 k. z. in § 11 ces. pat. od 20. aprila 1850. l. št. 96 drž. zak., ustanavljajo torej zgolj prestopok. Čim manjka dejanje, ki bi ustanavljalo hudodelstvo, ko bi bilo započeto v treznosti (§ 236 k. z.), ne prihaja v našem primeru v poštev prestopok pijanosti po § 523 k. z.

Vrhu tega je okrajno sodišče subjektivno dejansko stanje prestopka pijanosti napačno razumelo. Pijanost je po besedilu § 2 c k. z. zmedenost mišljenja, v kateri si storilec ni v svesti svojega ravnanja. S tem pa še ni nikakor rečeno, da je brez zavesti, da se samega sebe ne zaveda. V svesti si je pač kaj dela, ne more pa razumeti pravega pomena in presoditi posledic svojega ravnanja, ker mu je pamet otemnela, zmedena in volja oslabela. Tacih ljudi ne smatra zakon nepreštevitim, določa samo, da jim njih ravnanje ni škodi v greh kakor hudodelstvo, da so pa milejše kaznjivi. Če obtoženec S. ni bil vinjen v oni meri, da mu je bila pamet zmešana v obsegu § 2 c k. z., ga okr. sodišče ni smelo smatrati pijanim. V § 523 je naveden

§ 236, v § 236 pa sta navedena §§ 2 c in 523 k. z. Brez zmotenosti, v § 2c označene, ni torej podan prestopok po § 523 k. z. Če pa je bil obtoženec vinjen v večji meri, nego jo ima § 2 c k. z. v mislih, če je bil do nezvesti pijan, ga okrajno sodišče ni smelo kaznovati. Nezaveden človek je mrtva stvar, ne more biti predmet kazni. Pijanec pa ravna zavedno in namenoma. Njegova odgovornost pred zakonom je zgolj radi začasne zmedenosti njegove pameti pomanjšana. Na isti način postopa zakon z nedoraslimi po določbah §§ 2 d, 237 in 269 k. z. Nezmiselna bi bila trditev, da so nedorasli brezzavestni, da ne ravnaajo hoté in vedé. Njih in pijancev ne smatra zakon radi nerazvite ali zmedene pameti sposobnimi one preudarjene hudobije, ki je po § 1 k. z. za vsako hudodelstvo potrebna, podrejuje pa njih dotična kaznjiva dejanja kakor prestopke posebnim, v §§ 237 (270) in 523 k. z. določenim milejšim kaznim.

V našem primeru manjka ravnanje, ki hudodelstvo ustanavlja. Zato ni treba raziskovati, kake vrste je bila vinjenost obtoženčeva. Radi prestopka pijanosti po § 523 k. z. ni nikakor odgovoren.

Zategadelj je stol sedmorice, oddelek B, ničnostno pritožbo v varstvo zakona, vloženo po vrhovnem državnem pravdniku, v zmislu § 33 k. pr. r. smatral utemeljeno in je po § 292 k. pr. r. razsodil v zgornjem zmislu.

Gierkič.

b) Ko je sredstvo, s katerim je storivec započel zločin, samo zase kaznjivo, zadene storivca zakonita kazen tudi ko ni kaznjiv poskus hujšega nameravanega zla. — Del kaznjivega ravnanja ni označati strožje, kakor zakon označa celokupno kaznjivo ravnanje.

(Rešenje stola sedmorice odd. B od 23. novembra 1920. l. Kl 461/20.)

Stol sedmorice, odd. B, kakor kasacijsko sodišče v Zagrebu, je o ničnostni pritožbi, vloženi od vrhovnega državnega pravdnika v varstvo zakona zoper sodbo okrožnega sodišča v Novem mestu od 20. septem. 1920. l. opr. št. Vr XIII. 530/20-16,

s katero je bil Ivan W. obsojen zbog pregreška po § 5 k. z. in § 47 zakona od 11. aprila 1889. l. št. 41 d. z., v zmislu § 292 k. pr. r. r a z s o d i l :

Sodba okrožnega sodišča novomeškega od 20. septembra 1920. l. Vr III 530/20-16, s katero je bil obtoženec Ivan W. starejši obsojen radi pregreška po § 47 zak. od 11. aprila 1889. leta št. 41 drž. zak., krši zakon v navedeni določbi.

R a z l o g i.

Dne 23. novembra 1900. l. v Otterbachu h. št. 19 rojeni in v Mozelj na Kočevskem pristojni France T. je bil dne 8. aprila 1920. l. asentiran v našo vojsko. Fantu pa se ni ljubilo v vojaške. Sklenil je zato, da se izseli v Ameriko in tako ogne vojaški službi. Vedel je, da bi mu oblastvo ne izdalo potnega lista na njegovo ime, baš ker še ni opravil svoje vojne dolžnosti. Da ipak doseže svoj smoter, je naprosil koncem junija 1920. leta kajžaria Ivana W. iz Otterbacha h. št. 32, naj mu priskrbi rojstni list svojega dne 24. oktobra 1903. leta rojenega sina Ivana, da more zaprositi za potni list na ime Ivana W. ml. in se potem pod tem imenom izseliti. W. st. je prošnji ugodil, nabavil rojstni list svojega sina Ivana, ga predal T. in zato dobil od T. 40 ali 80 kron. T. je dne 9. julija 1920. l. vložil na okrajno glavarstvo kočevsko prošnjo za potni list iz Kočevja čez Trst v Severno Ameriko, češ, da si hoče kaj denarja pridobiti, da kolikor toliko opomore nepovoljnim živlenskimi razmeram, v katerih baje žive njegovi starši. Prošnjo je podpisal z imenom »Johann W., Besitzerssohn, Otterbach Nr. 32, Gemeinde Mösel«. Priložil jej je rojstni list Ivana W. ml. in svojo fotografijo. Okrajno glavarstvo je prošnji ugodilo in poslalo potni list in rojstni list županstvu mozelskemu, da ju vroči prositelju. Občinski opravilec pa je sleparijo takoj spoznal in predal potni in rojstni list žandarmeriji v nadaljnje poslovanje. Državni pravdnik je obtožil T. kakor storilca in W. starejšega kakor sokrivca radi pregreška po § 47 zak. od 11. aprila 1889. l. št. 41 drž. zak. T. je utekel v Nemško Avstrijo in je bilo kazensko postopanje zoper njega po § 57 k. pr. r. izločeno. Ivana W. je okrožno sodišče novomeško s sodbo od

20. septembra 1920. l. Vr III 530/20-16 obsodilo radi pregreška po §§ 5, 239 k. z. in § 47 zakona od 11. aprila 1889. l. št. 41 drž. zak. na 10 dni strogega poostrenega zaporu in v denarno kazen 40 K in če bi je obtoženec ne plačal, v 4 dni zaporu ter v povrnitev stroškov kazenskega postopanja. Obsodba je postala takoj pravnomočna; obsojenec še ni kazni prestal.

Ta obsodba pa ni zakonita.

Vojni zakon od 11. aprila 1889. l. št. 41 drž. zak. (čl. II., III. in IV.) je bil po § 87. vojnega zakona od 5. julija 1912. leta št. 128 drž. zak. razveljavljen. Toda tudi avstrijski vojni zakon od 5. julija 1912. l. ne velja več v naši državi. Z regentovim ukazom od 19. avgusta 1919. l. št. 70.968, razglašenim v »Službenih Novinah« št. 91/19, je bila razširjena veljavnost srbskih vojnih zakonov na celo ozemlje kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev (prim. ur. l. deželne vlade za Slovenijo št. 144/19). Sodišče ni smelo torej dne 20. septembra 1920. l. uporabljati razveljavljenega avstrijskega vojnega zakona.

Obtoženčevo ravnanje se izteka v pregrešek po § 72. srb. voj. kaz. zak. od 31. januarja 1901. l. Ta pregrešek zakrivi, kdor uporabi lažna sredstva ali omamo v namenu, da se otme vršenju vojne obveze ali službe. Sokrivec je ravno tako kaznjiv kakor storivec. T. je v dosego svojega smotra uporabil lažno sredstvo, rojstni list Ivana W. ter omamo ali slepilo s tem, da se je izdal okrajnemu glavarstvu kočevskemu za Ivana W. ml. Obtoženec W. st. pa je, poznavajoč T. namen in v dosego istega, nabavil rojstni list svojega sina Ivana.

Toda T-ova nakana je izpodletela, njegovo hudobno započetje je bilo zoper njegovo voljo prekinjeno prej nego je je dovršil in je ostalo v stadiju nepopolnega poskusa. Poskušani pregreški spadajo po § 42 srb. voj. k. z., ki velja po § 2 srb. voj. z. tudi za vojne pregreške, samo tedaj kazni, ko je to v zakonu izrečno določeno. Te določbe nima § 72. srb. vojn. kaz. zakon. Pregrešek v tem paragrafu označen ne prihaja torej v poštev.

Pač pa sta obtoženca odgovorna po §§ 197, 461 avstr. kaz. zak. To, kar sta izvršila, je samostojen element poskusa omenjenega pregreška po § 72. srb. vojn. kaz. zakona. Ko pa je sredstvo, katerega se je storivec poslužil, samo zase kaz-

njivo, zadene storivca zakonita kazen tudi ko ni kaznjiv poskus hujšega nameravanega zla. S svojim sleparskim ravnanjem sta obtoženca oškodovala državo na njenem pravu nemotene uporabe izselilnega zakona, ker sta preprečila one določene ukrepe, ki bi jih bilo storilo okrajno glavarstvo kočevsko, če bi bilo vedelo, da pravi prosilec za potni list v Ameriko ni bil Ivan W. ml. Ne bi bila pa na mestu kvalifikacija ravnanja obtožencev kakor hudodelstvo goljufije, ker bi bila odgovorna zgolj radi pregreška celo tedaj, ko bi se bilo njima posrečilo vojno službo Franceta T. v resnici preprečiti. Pregrešek, katerega sta obtoženca nameravala izvršiti, ni nego posebna vrsta goljufije. Zakon pa označa to vrsto goljufije samo pregreškom. Ne gre torej označiti del dejanskega stanja strožje nego zakon označa celo dejansko stanje. Ob pravi uporabi zakona je bilo torej obsoditi obtoženca Ivana W. st. radi sokrivde prestopka goljufije po §§ 5, 239, 197 in 461. avstrijskega kaz. zakona.

Te obsodbe pa ni moči sedaj več izreči. Napačna obsodba radi pregreška po § 47. zak. od 11. aprila 1889. l. št. 41 drž. zak. nima za obsojenca nikakih pravnih posledic, dočim so z obsodbo radi prestopka goljufije po §§ 197. in 461. avstr. kaz. zakona spojene v § 6 zakona od 15. novembra 1867. l. št. 131 drž. zak. navedene pravne posledice. Obtoženec bi bil torej ob obsodbi radi prestopka goljufije na slabšem. Po § 292 k. pr. r. pa se ne sme shujšati stališča obtoženca. Zato je mogel stol sedmorice zgolj konstatirati kršitev zakona, ki je nastala po izpodbijani obsodbi, ter je ugodil utemeljeni ničnostni pritožbi v varstvo zakona in razsodil kakor je zgoraj pisano. **Gerkič.**

Književna poročila.

Zbornik znanstvenih razprav. Izdaja profesorski zbor juridične fakultete. I. letnik 1920/21. V Ljubljani 1921. Samozaložba. Natisnila Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.

V novembru je izšla pod tem naslovnim listom dokaj obsežna knjiga (305 str.), ki kaže, da se je profesorski zbor juridične fakultete na univerzi v Ljubljani odločil izdajati obdobjne publikacije iz pravne in državne vede. Ta